

Luonnos jätepoliittiseksi ohjelmaksi vuoteen 2030

Savo-Pielisen jätelautakunta 09.02.2023 § 3
933/14.06/2023

Valmistelijat / lisätiedot:
Mirkka Korhonen, puh. 044 718 5065
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

palvelupäällikkö Saija Pöntinen

Esitän, että jätelautakunta asettaa luonnoksen jätepoliittiseksi ohjelmaksi vuoteen 2030 nähtäville. Jätepoliittisessa ohjelmassa asetetaan tavoitteet ja toimenpiteet kunnallisen jätehuollon kehittämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi. Lautakunta varaa kuntalaisille ja sidosryhmille mahdollisuuden esittää mielipiteensä jätepoliittisesta ohjelmasta ja pyytää asiassa tarvittavat lausunnot.

Jätepoliittisen ohjelman luonnos sekä kuulutus asiasta pidetään nähtävillä jätelautakunnan verkkosivuilla 13.2.-17.3.2023. Kuulutuksessa kerrotaan asian vireillä olosta, tuodaan esille jätepoliittisen ohjelman keskeisimmät tavoitteet ja tiedotetaan vaikuttamismahdollisuuksista. Tieto kuulutuksesta lähetetään sähköisesti kaikkiin jätelautakunnan toimialueen kuntiin, jotta kunnat voivat julkaista linkin siihen omilla verkkosivuillaan. Asiasta ilmoitetaan lisäksi kuulutuksella, joka julkaistaan kuntien ilmoituslehdissä viikolla 7/2023.

Jätepoliittisen ohjelman luonnoksesta pyydetään lausunnot alueen kunnilta, kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilta ja kunnalliselta jäteyhtiöltä, Jätekukko Oy:ltä, sillä nämä tahot toteuttavat ohjelmaa. Lausunnonantomahdollisuus varataan myös alueen ELY-keskuksille. Muita valmisteluun osallistuneita tahoja tiedotetaan erikseen mielipiteen esittämismahdollisuudesta. Näitä tahoja ovat keräyspaperin ja pakkausten tuottajayhteisöt, paikalliset jätealan kuljetusyrittäjät, SKAL ry, YTP ry, alueen maakuntaliitot, Itä-Suomen yliopisto sekä alueen ammattikorkeakoulut ja ammattioppilaitokset, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiirit, Itä-Suomen kiinteistöliitto, alueen omakoti-, asukas- ja kyläyhdistykset sekä pitäjäraadit.

Nähtävillä olon ja kuulemisen jälkeen jätepoliittiseen ohjelmaan tehdään tarvittaessa lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta muutoksia. Tämän jälkeen tuodaan jätelautakunnalle käsiteltäväksi ehdotus jätepoliittiseksi ohjelmaksi vuoteen 2030 saakka. Jätelautakuntakäsittelyn jälkeen ohjelma lähetetään hyväksyttäväksi alueen kunnille.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkitään, että ympäristöasiantuntija Mirikka Korhonen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

Selostus

Jätepoliittisessa ohjelmassa määritellään tavoitteet kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon kehittämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi. Jätepoliittinen ohjelma on kuntien yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan ja millaisin periaattein jätehuoltoa alueella kehitetään tulevina vuosina.

Jätehuoltopolitiikan määrittelyä selkeäksi ohjelmaksi on erityisen tärkeää silloin, kun jätehuollon toteutus on siirretty useamman kunnan yhteiselle organisaatiolle. Ohjelman avulla jätehuoltoa voidaan kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti sekä yhtenäisin periaattein koko toimialueella. Ohjelman avulla kunnat voivat myös ohjata omistamaansa jäteyhtiötä.

Savo-Pielisen jätelautakunta toimii 15 kunnan alueella kuntien yhteisenä jätehuoltoviranomaisena ja kunnallinen jäteyhtiö, Jätekkukko Oy, hoitaa samalla alueella kunnille kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät. Kuntien tekemän jätelautakuntasopimuksen mukaisesti jätepoliittisen ohjelman valmistelu ja seuranta kuuluu Savo-Pielisen jätelautakunnalle. Jätepoliittisen ohjelman hyväksyminen kuuluu kunnille.

Nyt käsittelyssä oleva jätepoliittinen ohjelma on neljäs alueen jätehuollon kehittämistä varten tehty ohjelmatyö ja se päivittää aiemman vuoteen 2022 voimassa olleen jätepoliittisen ohjelman.

Ohjelman valmistelu

Jätepoliittisen ohjelman valmistelua on tehty tiiviissä yhteistyössä kuntien ja Jätekkukon kanssa keskeisiä sidosryhmiä ja kuntalaisia kuullen. Ohjelmassa asetetaan visio ja määritellään tarvittavat tavoitteet ja toimenpiteet, joiden suuntaan kaikki osapuolet sitoutuvat jätehuoltoa kehittämään.

Jätepoliittisen ohjelman valmistelutyö aloitettiin vuonna 2021. Jätelautakunta hyväksyi joulukuussa 2021 projektisuunnitelman, jonka mukaisesti jätepoliittisen ohjelman valmistelu tehtiin vuoden 2022 aikana. Valmistelun lähtökohtina olivat tulevaisuusajattelu ja eri toimijoiden laaja osallistaminen. Tavoitteena oli muodostaa mahdollisimman kattava kuva jätehuollon kehittämiskohteista sekä saada eri osapuolet sitoutumaan yhteisiin tavoitteisiin. Valmistelussa turvattiin riittävät osallistumismahdollisuudet kaikille keskeisille tahoille, joita ohjelmassa tehtävät ratkaisut koskevat. Osallistumismahdollisuuksista tiedotettiin etukäteen jätelautakunnan, kuntien ja Jätekkukon verkkosivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa sekä sähköpostitse. Jätepoliittisen ohjelman valmisteluun osallistuneet tahot on kerrottu liitteessä.

Valmistelua on ohjannut ja seurannut ohjausryhmä, jossa on Savo-Pielisen toimialueen kunnilla seuduittainen edustus. Ohjausryhmään kuuluu kuntien teknisen toimen ja ympäristönsuojelun viranhaltijoita sekä jätelautakunnan, jätehuollon viranomaispalveluiden ja Jätekkukko Oy:n edustajat. Valmisteluun liittyvistä käytännöntehtävistä on vastannut jätehuollon viranomaispalveluiden ja Jätekkukon edustajista koottu projektiryhmä.

Keskeisten sidosryhmien edustajille, asukkaille ja kuntatoimijoille järjestettiin keväällä 2022 Teamsin välityksellä neljä tulevaisuustyöpajaa. Työpajat toteutettiin

Sitran Tulevaisuustajuus-menetelmällä ja niihin osallistui yhteensä 58 henkilöä eri sektoreilta. Työpajoissa osallistujat pääsivät visioimaan alueen jätehuollon tulevaisuutta sekä jätteettömyyden ja kiertotalouden edistämistä. Työpajoissa haastettiin osallistujien tulevaisuuskäsityksiä, kuviteltiin jätteetöntä tulevaisuutta ja muodostettiin visioita vuodelle 2050. Työpajojen lopuksi etsittiin konkreettisia toimenpiteitä, joilla alueen kiertotaloutta ja jätteettömyyttä edistetään. Tulevaisuustyöpajoissa jätehuollon kehittämisen teemoiksi nousivat kiertotalouden edistäminen ja materiaalitehokkuuden parantaminen jätehuoltopalveluiden avulla sekä kulutuskäyttäytymisen muutoksen myötä. Muutosajureina korostuivat ympäristövastuullisuus ja luontoa kunnioittavat arvot sekä kiertotalousosaamisen ja eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistaminen. Tulevaisuustyöpajojen tulokset ovat liitteenä.

Työpajojen lisäksi asukkailla ja kuntien luottamushenkilöillä oli mahdollisuus osallistua jätepoliittisen ohjelman valmisteluun vastaamalla jätehuollon kehittämisen suuntaviivoja kartoittaneeseen sähköiseen kyselyyn. Kyselyllä selvitettiin näkemyksiä kehittämisen painopisteistä ja arvoista sekä asukkailla merkityksellisiä valintoja kiertotalouden ja jätteiden lajittelun edistämiseksi. Lisäksi kartoitettiin näkemyksiä jätehuollon palveluiden kehittämisestä. Kyselyyn saatiin vastausaikana (15.3.-15.5.2022) 258 vastausta. Kyselyn perusteella jätehuollon kehittämistä ohjaaviksi arvoiksi nousivat saavutettavuus, asiakaslähtöisyys ja ympäristövastuullisuus. Jätehuollon kehittämisen toivottiin painottuvan kierrätysasteen nostamiseen ja materiaalien uudelleenkäytön edistämiseen sekä jätehuoltopalveluihin. Kyselyssä saatuja vastauksia ja ideoita on hyödynnetty jätepoliittisen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä. Kyselyn tulokset ovat liitteenä.

Asukkailla oli myös mahdollisuus esittää näkemyksiä jätehuollon kehittämiseen otakantaa.fi-palvelun kautta, mutta tätä kautta ei saatu yhtään vastausta.

Tulevaisuustyöpajojen ja kyselyn tuloksena syntyneitä jätehuollon kehittämiskohteita työstettiin Jätekuukon ja kuntien näkökulmasta syksyllä 2022 kahdessa erillisessä työpajassa. Työpajoissa määriteltiin konkreettisia toimenpiteitä osallistamisen pohjalta muodostettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jätekuukon henkilöstölle järjestettyyn työpajaan osallistui 14 henkilöä eri tiimeistä ja kuntien jätehuollon yhteyshenkilöille järjestettyyn työpajaan osallistui 13 teknisen toimen ja ympäristönsuojeluviranomaisen edustajaa. Myös jätelautakunnan henkilöstö on osallistunut tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyyn.

Edellä esitettyjen valmisteluvaiheiden ja niissä kerättyjen tietojen pohjalta jätehuollon viranomaispalveluissa muodostettiin jätepoliittisen ohjelman asiakokonaisuudet ja koottiin yhteen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet.

Ohjelman visio, tavoitteet ja toimenpiteet

Jätepoliittinen ohjelma vuoteen 2030 koostuu kuntien yhteisestä visiosta, tavoitteista ja toimenpiteistä. Ohjelmaan sisältyy lyhyt kuvaus jätelain etusijajärjestyksestä jätehuollon kehitystä ohjaavana periaatteena sekä jätehuollon vastuiden jakautumisesta. Lisäksi jätepoliittisen ohjelman julkaisuun on koottu tiiviisti keskeisimmät seikat ohjelman taustasta ja valmistelusta sekä ohjelman vaikutuksista. Luonnos jätepoliittiseksi ohjelmaksi vuoteen 2030 on liitteenä.

Jätepoliittisessa ohjelmassa on asetettu visio ”Arjen kiertotalous toteutuu alueella ympäristöä kunnioittaen yhteistyön ja asukkaiden tarpeita palvelevan jätehuollon voimalla”.

Visiota toteutetaan kolmen asiakokonaisuuden alle koottujen tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta. Jätepoliittisen ohjelman asiakokonaisuudet ovat:

- Jätteettömyys ja vastuullinen kuluttaminen
- Kattava materiaalien kierto ja korkea kierrätysaste
- Asiakas- ja ympäristölähtöiset jätehuoltopalvelut

Kullekin asiakokonaisuudelle on määritelty toimenpiteitä, joiden toteuttamisesta vastaavat kunnat, Jätekkö Oy ja jätehuoltoviranomainen. Asiakokonaisuuksille on määritelty kehitystä kuvaavat indikaattorit ja tavoitetaso vuoteen 2030. Lisäksi kullekin toimenpidetekonaisuudelle on määritelty tarkemmat seurantamittarit.

Jätteettömyys ja vastuullinen kuluttaminen

Jätteettömyys ja vastuullinen kuluttaminen -asiakokonaisuus kokoaa yhteen sellaiset toimenpiteet, joiden tavoitteena on ehkäistä jätteiden syntymistä. Kunnat ovat kiertotalouden avainpelaajia, joten kuntien tulee toimia kiertotalouden edistäjinä ja mahdollistajina sekä näyttää esimerkkiä jätteettömyydessä. Etenkin julkisten hankintojen kautta voidaan tukea kiertotalouden mukaisia ratkaisuja. Jätteettömyys ja vastuullinen kuluttaminen -asiakokonaisuuden alle on asetettu toimenpiteitä kulutuksen vähentämiseksi ja hankintojen vastuullisuuden edistämiseksi. Lisäksi kiertotalousosaamisen kehittämällä ja ympäristö- ja kestävyyskasvatukseen panostamalla pyritään siihen, että nämä tavoitteet toteutuvat arjessa ja organisaatioiden toiminnassa.

Tavoitteena on saada syntyvän jätteen määrä laskuun ja edistää jätteettömyyttä niin, että kotitalouksissa syntyvän jätteen määrä on toimialueella vuonna 2030 pienempi kuin vertailuvuonna 2020. Indikaattorina on kotitalousjätteen määrä (kg/asukas). Jättemäärän kehitystä verrataan vuoden 2020 tasoon, jolloin kotitalousjätteen määrä oli Suomen ympäristökeskus SYKE:n laskennan mukaan Jätekkön toimialueella 267 kg/asukas (Lähde: www.materiaalikierto.fi/fi-FI/Seuranta/Kotalousjatteen).

Kattava materiaalien kierto ja korkea kierrätysaste

Kattavan materiaalien kierto ja korkea kierrätysaste -asiakokonaisuus sisältää toimenpiteitä, joilla syntyvän jätteen määrä saadaan laskuun ja edistetään materiaalitehokkuutta. Lisäksi tämän asiakokonaisuuden alle on koottu toimenpiteitä, joilla edistetään kiertotalouden tutkimus- ja kehitystoimintaa ja kehitetään eri toimijoiden välistä yhteistyötä hyvien käytäntöjen jakamiseksi sekä parannetaan alan toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Asiakokonaisuuden indikaattorina on kierrätysaste (%), joka kertoo, kuinka suuri osuus syntyvästä jätteestä on hyödynnetty materiaalina. Valtakunnallisena tavoitteena on, että kierrätysaste nousee vuoteen 2025 mennessä 55 prosenttiin, vuoteen 2030 mennessä 60 prosenttiin ja vuoteen 2035 mennessä 65 prosenttiin. Jätepoliittisessa ohjelmassa asetetaan toimialueelle valtakunnallista tavoitetta kunnianhimoisempi tavoite siten, että vuonna 2030 kierrätysaste on 65 %.

Jätelautakunnan toimialueen suurin kunta, Kuopion kaupunki on asettanut resurssiviisauden tavoitteeksi, että kotitalousjätteen määrä vähenee ja kierrätysaste nousee saavuttaen 65 % tason vuoteen 2030 mennessä (Kaupunginhallitus 30.8.2021 § 20). Jätepoliittisen ohjelman tavoitteiden on syytä olla linjassa Kuopion kaupungin tavoitteiden kanssa, samalla osoittaen, että alueella halutaan toimia kiertotalouden suunnannäyttäjinä ja edelläkävijöinä.

65 %:in kierrätystavoitteen saavuttaminen tulee kuitenkin olemaan erittäin haastavaa, kun huomioidaan, että vuonna 2021 kierrätysaste Jättekun toimialueella oli 47 % ja kierrätysaste on viime vuosina noussut vain muutamia prosenttiyksikköjä (Lähde: www.materiaalitkiertoon.fi/fi-FI/Seuranta/Kotalousjatteen). Nykyisillä ratkaisuilla kierrätystavoitteen saavuttaminen ei ole todennäköistä, joten tavoitteen saavuttaminen edellyttää merkittäviä panostuksia jätehuoltoon (esim. uudenlaisten keräysratkaisujen käyttöönottoa) aiheuttaen kustannuksia.

Asiakas- ja ympäristölähtöiset jätehuoltopalvelut

Asiakas- ja ympäristölähtöiset jätehuoltopalvelut -asiakokonaisuuden tavoitteena on, että jätehuollon palvelut ja palveluverkosto toteutetaan koko toimialueella yhtenäisin periaattein niin, että asiakkaat osallistuvat toiminnan kehittämiseen. Palveluiden ja palveluverkoston toteuttamisessa keskeistä on, että ne toteutetaan ympäristönäkökohdat ja saavutettavuus huomioiden sekä asiakastarpeita vastaavasti niin, että jätehuolto on sujuva osa arkea. Suunnitelmallisesti toteutettu jätehuollon seuranta ja valvonta tukee ympäristönäkökohtia varmistaen, että kiinteistöt ovat kattavasti jätehuoltopalveluiden piirissä eikä jätteistä aiheudu ympäristöhaittoja. Palveluille asetettujen tavoitteiden pohjalta jätelautakunta tulee vielä määrittelemään tarkemmin jätehuollon palvelutason tuleville vuosille.

Asiakokonaisuuden indikaattorina on asiakastyytyväisyys sekä jätehuollon ilmastopäästöt. Asiakaslähtöisten palveluiden tavoitteena on, että asiakastyytyväisyys on jätehuollon palvelukokonaisuuksittain korkealla tasolla eli vähintään viisi asteikolla 1-6, kun 1 on erittäin huono ja 6 erittäin hyvä. Ympäristölähtöisyyden tavoitteena on, että jätehuolto toteutuu hiilineutraalisti vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraaliudella tarkoitetaan sitä, että tuotetaan vain sen verran hiilidioksidipäästöjä kuin niitä pystytään sitomaan.

Vaikutusten arviointi

Erillisenä liitteenä

Liitteet

Luonnos jätepoliittiseksi ohjelmaksi vuoteen 2030
Jätepoliittisen ohjelman valmisteluun osallistuneet tahot
Jätepoliittisen ohjelman vaikutusten ennakoarviointi